

О. Г. Рувін
доктор юрид. наук, директор

А. О. Полтавський
помічник директора

М. П. Молибога
канд. юрид. наук, провідний науковий співробітник

*Київський науково-дослідний інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України*

ДО ПИТАННЯ АКТУАЛІЗАЦІЇ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ КРИЗЬ ПРИЗМУ ВИМОГ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ, ГАРМОНІЗОВАНИХ В УКРАЇНІ (НА ПРИКЛАДІ ТРАСОЛОГІЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ)

У статті висвітлено проблемні питання та шляхи удосконалення методичного забезпечення судово-експертної діяльності державних спеціалізованих установ судової експертизи. На прикладі трасологічних досліджень показано удосконалення методичного забезпечення конкретного виду судової експертизи через актуалізацію класифікації її підвидів, за результатами якої повинні бути внесені зміни та доповнення до нормативно-методичних документів, програм підготовки судових експертів тощо.

Відповідно до ст. 8 Закону України «Про судову експертизу» методики проведення судових експертиз (крім судово-медичних та судово-психіатричних) підлягають атестації та державній реєстрації в порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України [1]. На виконання зазначеного положення Закону було затверджено Порядок атестації та державної реєстрації методик проведення судових експертиз [2], Порядок ведення Реєстру методик проведення судових експертиз (далі — Реєстр методик) [3] та Переліки рекомендованої науково-технічної та довідкової літератури, що використовуються під час проведення судових експертиз (далі — Переліки літератури) [4].

Нами неодноразово вказувалося на необхідність постійного удосконалення методичного забезпечення судової експертизи [наприклад, 5–15], у тому числі на міжнародному рівні [наприклад, 16–18].

Удосконалення методичного забезпечення повинно відбуватися, перш за все, в усуненні основної, на наш погляд, невідповідності, яка полягає у тому, що під методиками, вміщеними до Реєстру методик, розуміються різноманітні видання: інформаційні бюлетені, методичні листки, методичні рекомендації, посібники, заключні звіти за результатами проведених науково-дослідних робіт тощо. Зазначене складає певну методологічну проблему судової експертизи та потребує поступового її вирішення.

Останнім часом у світі одним із фактів наявності у підприємств, організацій, установ відповідної компетенції, показників надання ними саме якісних послуг слугує акредитація їх спеціально уповноваженими органами відповідно до вимог міжнародних стандартів систем управління (менеджменту) якістю [наприклад, 19] із наступним результативним застосуванням зазначених систем та постійним їх (систем) удосконаленням.

Впровадження систем управління якістю у діяльність судово-експертних установ держав світу відбувається шляхом їх акредитації відповідно до вимог міжнародного стандарту ISO/IEC¹ 17025/2005 General requirements for the competence of testing and calibration laboratories [20], який гармонізовано в Україні як ДСТУ ISO/IEC 17025:2006 «Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій» (далі — ДСТУ ISO/IEC 17025:2006) [21].

Першим кроком на шляху до акредитації Київського НДІСЕ (далі — Інститут) ДСТУ ISO/IEC 17025:2006 стала його атестація у 2010 році відповідно до вимог Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» [22] ДП «Укрметртестстандарт» Міністерства розвитку України щодо проведення вимірювань, кількість яких постійно розширювалася та на сьогоднішній день складає понад 100 показників (Свідоцтво про атестацію № ПТ-224/13 від 15.07.2013).

Підготовка до акредитації, крім того, передбачала роботу з проведення методичного забезпечення судово-експертної діяльності Інституту відповідно до вимог стандартів систем управління якістю, якими визначено, що однією зі складових документації системи управління якістю є задокументовані методики, а методики (або

¹ ISO/IEC — Міжнародна електротехнічна комісія (ISO) та Міжнародна організація із стандартизації — міжнародні організації із стандартизації.

процедури) — установлені способи виконання робіт чи процесів, а процеси — сукупність взаємопов'язаних або взаємодійних робіт (операцій), що перетворює входи на виходи [23, 24].

У рамках проведення підготовчих робіт до акредитації за ДСТУ ISO/IEC 17025:2006 було проведено інформаційний пошук, за результатами якого не було встановлено наявності нормативних документів, які б визначали уніфіковані зміст та структуру задокументованої методики експертного дослідження. У зв'язку із зазначеним, Інститутом за підтримки Науково-консультативної методичної ради з проблем судової експертизи (далі — НКМР) при Міністерстві юстиції України було ініційовано проведення науково-дослідної роботи (далі — НДР) «Розробка змісту та структури експертних методик відповідно до вимог міжнародних стандартів систем управління якістю, адаптованих в Україні» у 2010-2012 роках, під час якої було актуалізовано поняття експертної методики, структуру експертної методики; вперше було визначено поняття методики як нормативного видання (документу), поняття експертної методики як документа, структуру експертної методики як нормативного видання. На усіх етапах проведення НДР аналізувалися науково-методична спадщина у галузі загальної теорії судової експертології, сучасний практичний досвід проведення судових експертиз (у т.ч. міжнародний) з наступним синтезуванням отриманих результатів аналізу з урахуванням вимог (особливостей) міжнародних стандартів систем управління якістю, гармонізованих в Україні [25].

Результати НДР «Розробка змісту та структури експертних методик відповідно до вимог міжнародних стандартів систем управління якістю, адаптованих в Україні» пройшли апробацію та впровадження в практичну діяльність державних судово-експертних установ та у 2014 році були рекомендовані Координаційною радою з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України для врахування під час розробки методик проведення судових експертиз.

У 2013 році Інститут був акредитований Національним агентством з акредитації України (далі — НААУ) відповідно до вимог зазначеного вище міжнародного стандарту, адаптованого в Україні, а саме ДСТУ ISO/IEC 17025:2006 на проведення досліджень наркотичних засобів. У подальшому зазначена сфера акредитації була розширена та станом на сьогодні включає понад 10 видів експертних досліджень (Атестат НААУ про акредитацію № 2Н1141 від 28.01.2015).

Наступним кроком в удосконаленні методичного забезпечення став вибір напрямку актуалізації одного з видів судових експертиз,

яким є одна з найдавніших та найбільш методично забезпечених — судово трасологічна експертиза. Такий вибір був зроблений і завдяки новому осмисленню авторами цієї статті поняття судової експертизи, закладеному в ст. 1 Закону України «Про судову експертизу» [1], щодо досліджуваних в процесі проведення судової експертизи «матеріальних об'єктів, явищ і процесів». Об'єктами дослідження у більш вузькому сенсі поняття судової експертизи є сліди — сліди людей, сліди тварин, сліди їх діяльності, а також сліди природи (навколишнього середовища). Тобто люба судова експертиза — це дослідження слідів, які вивчає, перш за все, трасологія — наука про сліди, та в якій закладено теоретичне та практичне підґрунтя для проведення досліджень слідів, і тільки особливості утворення слідів, наприклад, у ході застосування зброї, дало підстави для виділення такого виду трасологічної експертизи як балістична в окремий напрямок судової експертизи.

На підставі зазначеного, у 2013 році Інститутом за підтримки НКМР при Міністерстві юстиції України було ініційовано проведення у 2014-2015 роках НДР «Удосконалення загальної та окремих методик судової трасологічної експертизи», за результатами якої, на цей час, актуалізовано класифікацію трасологічних експертиз (фактично оновлено зміст судової трасології як прикладної науки), яка викладена нижче.

1. Гомеоскопічні експертизи:

- експертизи слідів шкіряного покрову та зовнішньої будови частин тіла людини;
- експертиза слідів рук (слідів папілярних узорів долонних поверхонь рук (дактилоскопічна експертиза), слідів тильної сторони руки, нігтів тощо²);
- експертиза слідів ніг (слідів папілярних узорів підніжжя, слідів ніг на внутрішній поверхні взуття тощо);
- експертизи слідів лоба, носа, губ, зубів, вух, ліктів, колін тощо;
- експертиза встановлення механізму утворення слідів крові та інших біологічних виділень людини.

2. Механогомічні експертизи:

- експертизи слідів одягу (слідів рукавичок, панчіх, шарпеток тощо);
- експертиза слідів взуття;

² У класифікації наведено найбільш типові види та підвиди трасологічних експертиз, що зустрічаються в експертній практиці, а тому переліки експертиз не закриті.

- експертизи слідів протезів (ніг, рук, зубів);
- експертизи слідів пошкоджень одягу, взуття;
- експертизи встановлення механізму слідоутворення нашарувань на одязі, взутті;
- експертизи слідів динамічного стереотипу людини (за вузлами та петлями, ручними швами тощо).

3. Механоскопічні експертизи:

- експертизи слідів знарядь зламу (інструментів);
- експертизи слідів статичного впливу (надавлювання, віджимання, удару тощо);
- експертизи слідів динамічного впливу (розрізу, розрубу, розпилу, свердлення тощо);
- експертизи слідів зварювання (електрозварювання, газозварювання);
- експертизи слідів виробничих механізмів;
- експертизи слідів на замках (циліндрових, сувальдних, кодкових, магнітних, гвинтових, рейкових, комбінованих тощо) та інших запираючих пристроях;
- експертизи слідів на пломбувальних пристроях (канатних (тросових), стрижневих (болтових), замкових, дротових, стрічкових, плівкових, комбінованих тощо);
- експертизи слідів зміни маркувальних (рельєфних) позначень (на металевих, полімерних, дерев'яних, скляних виробках);
- експертизи слідів транспортних засобів (слідів шин, коліс тощо);
- експертизи механізму слідоутворення нашарувань на об'єктах (крім одягу та взуття);
- експертизи механізму слідоутворення пошкоджень на об'єктах (крім одягу та взуття);
- експертизи встановлення механізму слідоутворення рідинних нашарувань (крім слідів біологічних виділень людини).

4. Експертизи слідів розділення цілого за частинами:

- експертиза слідів розділення монолітного цілого;
- експертиза слідів розділення складового цілого;
- експертиза слідів розділення комплектного цілого.

5. Експертизи слідів тварин:

- експертиза слідів лап (копит);
- експертиза слідів підків;
- експертиза слідів зубів (дзьоба);

– експертиза слідів рогів тощо.

6. Експертизи слідів тавра.

Така актуалізація класифікації трасологічних експертиз дає підстави для:

– «інвентаризації» методик трасологічних експертиз, внесених до Реєстру, Переліків літератури з наступним плануванням методичних розробок з метою ліквідації «білих плям» у науково-методичному забезпеченні того чи іншого підвиду зазначених експертиз;

– розробки пропозицій з удосконалення Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та Науково-методичних рекомендацій з питань проведення та призначення судових експертиз та експертних досліджень, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5 (zareєстрованими в Міністерстві юстиції України за № 705/3145 03.11.1998), в частині трасологічної експертизи;

– корегування програм підготовки судових експертів.

На сьогодні триває останній етап НДР — розробка збірника актуалізованих методик судової трасологічної експертизи.

Фактично, отримання таких поступових результатів, нашою думкою про те, що під час акредитації Інституту було розроблено орієнтовний алгоритм удосконалення методичного забезпечення судово-експертної діяльності за окремими її напрямками.

Так після актуалізації та розробки основних положень понятійного апарату у галузі методичного забезпечення судової експертизи, зазначених вище, на наш погляд, є необхідність в удосконаленні методик усіх видів судових експертиз з метою послідовної їх уніфікації [25]. Після завершення такої, великої за обсягом, роботи основним напрямком удосконалення методичного забезпечення судово-експертної діяльності буде підтримання вказаного забезпечення в актуальному стані у зв'язку з появою, наприклад, нових видів судової експертизи в рамках існуючих її родів, нових основних об'єктів дослідження, розробки нових методів тощо.

Удосконалення методичного забезпечення автоматично потягне за собою сплеск оновлення наукових знань в загальній теорії судової експертології та в конкретних видах судової експертизи.

Наступним кроком у цій діяльності є подальше розширення сфери акредитації Інституту та подання заявки на вступ до ENFSI (Європейської мережі судово-експертних установ), яка нараховує понад 50 установ різних країн світу.

Досвід акредитації експертних установ за міжнародними стандартами систем управління якістю, набутий авторами цієї статті під час практичної діяльності в державних спеціалізованих установах судової експертизи, з наступним членством в ENFSI дає підстави для визначення ще одного напрямку вдосконалення методичного забезпечення — обміну інформацією щодо методів (методик, технологій) під час проведення засідань секцій ENFSI.

Робота з акредитації на міжнародному рівні, одним з етапів якої є удосконалення методичного забезпечення, дає підстави для участі судових експертів Київського НДІСЕ в роботі міжнародних експертних комісій, зокрема, при проведенні міжнародної експертизи в рамках розслідування катастрофи Малайзійського Боїнга, що мала місце у 2014 році, для визнання, наприклад, результатів експертиз, що проводяться в ході розслідування подій на Майдані Незалежності в м. Києві під час Революції Гідності у 2014 році та набули широкий міжнародний суспільний резонанс, тощо.

Список використаних джерел

1. *Про судову експертизу*: Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.
2. *Про затвердження Порядку атестації та державної реєстрації методик проведення судових експертиз*: постанова Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 № 595. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/595-2008-%D0%BF>.
3. *Про затвердження Порядку ведення Реєстру методик проведення судових експертиз*: наказ Міністерства юстиції від 02.10.2008 № 1666/5. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0924-08>.
4. *Про затвердження переліків рекомендованої науково-технічної та довідкової літератури, що використовується під час проведення судових експертиз*: наказ Міністерства юстиції від 30.07.2010 № 1722/5. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v1722323-10>.
5. *Ярослав Ю.Ю.* Уніфікація структури методик експертного дослідження / *Ю. Ю.Ярослав, А. О. Полтавський* // Судова експертиза. Сучасний стан та перспективи розвитку: тези доп. / Мінюст України, КНДІСЕ. — К., 2010.— С. 66–69.
6. *Нові підходи у визначенні змісту, структури, класифікації методик експертного дослідження* / *А. В. Іщенко, Ю. І. Палеха, Ю. Ю. Ярослав,*

- А. О. Полтавський* // Інформаційні технології в економіці, менеджменті і бізнесі. Проблеми науки, практики і освіти: матеріали XV Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 25-26 лютого 2010 р.): тези доп. / редкол.: І. І. Тимошенко (голова) та ін. — К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2010.— С. 141–144.
7. *Задокументовані методика експертного дослідження: нові погляди на старі положення / А. В. Іщенко, Ю. І. Палеха, Ю. Ю. Ярослав, А. О. Полтавський* // Криміналістика XXI століття: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (25–26 листоп. 2010 р.). — Х.: Право, 2010. — С. 639–644.
 8. *Рувін О. Г.* Шляхи вирішення проблем стандартизації експертних методик з урахуванням міжнародних стандартів управління якістю, адаптованих в Україні / *О. Г. Рувін, А. О. Полтавський* // Експертне забезпечення розслідування окремих видів злочинів: зб. матеріалів наук.-практ. конф. — К.: ННІСК НАВС, 2011. — С. 182-184.
 9. *Рувин А. Г.* Проблемы методического обеспечения судебной пожарно-технической экспертизы сквозь призму международных стандартов управления качеством, адаптированных в Украине / *А. Г. Рувин, А. А. Полтавский* // Актуальные вопросы нормативно-правового, методического и организационного обеспечения судебной пожарно-технической экспертизы: сб. материалов междунар. науч.-практ. семинара / Минюст Украины, КНИИСЭ. — К., 2011. — С. 43-44.
 10. *Експертна методика як вид видання, його зміст та структура у світлі міжнародних стандартів управління якістю, адаптованих в Україні / О. Г. Рувін, Ю. І. Палеха, А. О. Полтавський, М. Є. Бондар* // Криміналістика і судебна експертиза: міжвідом. наук.-практ. зб. / Мінюст України, КНДІСЕ; відповід. ред. І. І. Ємельянова. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 3-9.
 11. *До питання щодо структури за змісту експертної методики з урахуванням вимог стандартів управління якістю, адаптованих в Україні / О. Г. Рувін, А. О. Полтавський, В. В. Назаров, Д. Ю. Гамов, Г. В. Лінючев, О. О. Посільський* // Криміналістика і судебна експертиза: міжвідом. наук.-практ. зб., присвяч. 100-річчю КНДІСЕ: у 2-х ч. / Мінюст України, КНДІСЕ; відповід. ред. І. І. Ємельянова. — К., 2012. — Вип. 58, ч. 1. — К., 2013. — С. 97–116.
 12. *Поняття експертної методики як документа, його структура з урахуванням міжнародних стандартів систем управління якістю, адаптованих в Україні / О. Г. Рувін, А. О. Полтавський, В. В. Назаров, Я. Р. Рудницька та ін.* // Криміналістика і судебна експертиза : міжвідом. наук.-метод. зб., присвяч. 100-річчю КНДІСЕ: у 2-х ч. / Мінюст України, КНДІСЕ; відповід. ред. І. І. Ємельянова. — К., 2013. — Вип. 58, ч. 1. — С. 124–130.
 13. *Структура та зміст експертних методик / О. Г. Рувін, А. О. Полтавський, В. В. Назаров, Д. Ю. Гамов, Г. В. Лінючев, О. О. Посільський* // Криміналістика і судебна експертиза : міжвідом. наук.-метод. зб., присвяч. 100-річчю КНДІСЕ: у 2-х ч. / Мінюст України, КНДІСЕ; відповід. ред. І. І. Ємельянова. — К., 2013. — Вип. 58, ч. 2. — К.: 2013. — С. 150–167.

14. *Рувін О. Г.* До питання щодо змісту та структури експертних методик відповідно до вимог міжнародних стандартів систем управління якістю, адаптованих в Україні / *О. Г. Рувін, А. О. Полтавський, М. Є. Бондар* // Актуальні питання техніко-криміналістичного забезпечення кримінальних проваджень: зб. матеріалів круглого столу / редкол.: О. Л. Кобилянський, А. В. Кофанов, П. Є. Матвієнко. — К.: ННПФЕКП НАВС, 2013. — С. 291–294
15. *Рувін О. Г.* До питання актуалізації методичного забезпечення експертних досліджень скрізь призму вимог міжнародних стандартів систем управління якістю, гармонізованих в Україні / *О. Г. Рувін, А. О. Полтавський* // Безпека руху і наукові засади експертних досліджень транспортних пригод та інженерних споруд: тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. ім. д-ра техн. наук Е.М. Сокола, 09-11 вересня 2015 р. / Мін-во освіти і науки України, ДНУЗТу ім. акад. В. Лазаряна, «Укрзалізниця», Мінюст України ЛНДІСЕ. — Львів, 2015. — С. 21–23.
16. *Рувін А. Г.* К вопросу о понятии экспертной методики, ее содержании и структуре в свете требований международных стандартов систем управления качеством / *А. Г. Рувин, А. А. Полтавский* // Организационно-методические и правовые вопросы экспертной деятельности: междунар. науч.-практ. конф.: тез. докл. конф. (Минск, 23–24 окт., 2014). — Минск, 2014. — С. 38–42.
17. *Рувін А. Г.* К вопросу унификации процесса репрезентации экспертных методик в свете требований международных стандартов систем управления качеством / *А. Г. Рувин, А. А. Полтавский* // Восток-Запад: партнерство в судебной экспертизе. Актуальные вопросы теории и практики судебной экспертизы: материалы Междунар. науч.-практ. конф. (г. Алматы, 6 нояб. 2014 г.). — Астана, 2014. — С. 255–257.
18. *Рувін А. Г.* К вопросу о понятии экспертной методики, ее структуре и содержании в свете требований международных стандартов систем управления качеством / *А. Г. Рувин, А. А. Полтавский* // Применение современных научных методов и технологий в области экспертиз: материалы междунар. конф. (Ереван-Цахкадзор, 16–17 июня 2015 г.). — Ереван-Цахкадзор, 2015. — С. 16–21.
19. *ДСТУ ISO 9001:2009.* Системи управління якістю. Вимоги. — К.: Держспоживстандарт, 2009. — 26 с.
20. *ISO/IEC 17025/2005.* General requirements for the competence of testing and calibration laboratories. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.iso.org/iso/catalogue_detail.htm?csnumber=39883.
21. *ДСТУ ISO/IEC 17025:2006.* Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій. — К.: Держспоживстандарт, 2007. — 25 с.
22. *Про метрологію та метрологічну діяльність: закон України від 05.06. 2014 № 1314-VI.* — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1314-18>

23. *ДСТУ ISO 9000:2007*. Основні положення та словник термінів. — К.: Держспоживстандарт України, 2008. — 29 с.
24. *ДСТУ ISO/IEC 17000:2007*. Словник термінів і загальні принципи. — Держспоживстандарт України, 2008. — 20 с.
25. *Розробка змісту та структури експертних методик відповідно до вимог міжнародних стандартів систем управління якістю, адаптованих в Україні: звіт про НДР (заключний) /Мінюст України, КНДІСЕ; Кер. О.Г. Рувін, викон.: А.О. Полтавський, М.Є. Бондар та ін. — К., 2012. — 75 с.*

**К ВОПРОСУ АКТУАЛИЗАЦИИ МЕТОДИЧЕСКОГО
ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКСПЕРТНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ СКВОЗЬ
ПРИЗМУ ТРЕБОВАНИЙ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ
СИСТЕМ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ, ГАРМОНИЗИРОВАННЫХ
В УКРАИНЕ**
(на примере трасологических исследований)

А. Рувин
А. Полтавский
Н. Молибога

В статье освещены проблемные вопросы и пути усовершенствования методического обеспечения судебно-экспертной деятельности государственных специализированных учреждений судебной экспертизы. В частности показано, что одной из основных проблем указанного обеспечения является то, что на 2012 год в Украине в нормативно-методической литературе отсутствовало понятие методики как документа. По этой причине в Реестр методик проведения судебных экспертиз были внесены издания в виде информационных бюллетеней, методических листов, методических рекомендаций, пособий, заключительных отчетов по результатам проведенных научно-исследовательских работ и т.д. Указанная проблема была решена при проведении научно-исследовательской работы «Разработка содержания и структуры экспертных методик в соответствии с международными стандартами управления качеством, адаптированных в Украине». В ходе указанной работы было актуализировано понятие экспертной методики, разработано понятие методики как нормативно-производственного издания (документа) вообще и понятие экспертной методики как документа в частности, а также разработаны содержание и структура экспертной методики. Работа была рекомендована Координационным советом по проблемам судебной экспертизы при Министерстве юстиции Украины для использования при разработке и репрезентации экспертных методик.

После актуализации и разработки основных положений понятийного аппарата в рамках следующей научно-исследовательской работы «Усовершенствование общей и частных методик судебной трасологической экспертизы» было актуализировано классификацию трасологических экспертиз, как одних из старейших и фундаментальных видов экспертиз. Фактически, в этом случае, было обновлено содержание трасологической экспертизы как науки.

Актуализированная классификация трасологических экспертиз дает основания для:

– «инвентаризации» методик трасологических экспертиз, внесенных в Реестр методик проведения судебных экспертиз, специальной литературы, внесенной в Перечень рекомендованной научно-технической и справочной литературы с последующим планированием методических разработок с целью ликвидации «белых пятен» в научно-методическом обеспечении того или другого подвида указанных экспертиз;

– разработки предложений с усовершенствованием положений нормативно-методических документов, регламентирующих проведение трасологической экспертизы;

– корректирования программ подготовки судебных экспертов.

После актуализации и разработки основных положений понятийного аппарата методического обеспечения, опыта актуализации судебной трасологической экспертизы, на наш взгляд, есть необходимость в усовершенствовании методик всех видов судебных экспертиз с целью последовательной их унификации.

Усовершенствование методического обеспечения автоматически потянет за собой всплеск обновления научных знаний в общей теории судебной экспертизы и в конкретных видах судебной экспертизы.

Опыт аккредитации экспертных учреждений в соответствии с требованиями международных стандартов систем управления качеством, приобретенный авторами этой статьи во время практической деятельности в государственных специализированных учреждениях судебной экспертизы, с последующим членством в ENFSI дает основания для определения еще одного направления усовершенствования методического обеспечения — обмену информацией относительно методов (методик, технологий) во время проведения заседаний секций ENFSI.

Работа по аккредитации на международном уровне дает основания для участия экспертов Киевского НИИСЭ в работе международных экспертных комиссий, в частности, при проведении международной экспертизы в рамках расследования катастрофы Малазийского Боинга, имевшей место в 2014 году, для признания, например, результатов экспертиз, которые проводятся в ходе расследований событий на Площади Независимости в г. Киеве во время Революции Достоинства в 2014 году и приобрели широкий международный резонанс.

**BY MAINSTREAMING METHODOLOGICAL PROVISION OF EXPERTS
STUDIES IN THE LIGHT OF REQUIREMENTS OF INTERNATIONAL
STANDARDS FOR QUALITY MANAGEMENT SYSTEMS
HARMONIZED IN UKRAINE
(BY EXAMPLE OF TRASOLOGICAL RESEARCH)**

*A. Ruvyn
A. Poltavskiy
N. Moliboga*

The article highlights the problematic issues and ways to improve the methodological support for forensic activities of the specialized agencies of government forensics. In

particular it is shown that one of the main problems of this support is that in 2012 in Ukrainian normative-methodical literature, there was no concept of technique as a document. For this reason, into the Register of the techniques of forensic examinations the publication in the form of newsletters, teaching sheets, guidelines, manuals, final reports on the results of research projects, etc. have been included. This problem was resolved during the research project «Development of the content and structure of expert techniques in accordance with international standards of quality management adapted to Ukraine.» In the process of this work the concept of expert technique was actualized, the concept of technique as the standard-production publishing (document) in general and the concept of expert techniques as paper in particular were developed and also the content and structure of expert techniques were developed. The work has been recommended by the Coordinating Council on issues of judicial examination at the Ministry of Justice of Ukraine for use in the development and representation of expert techniques.

After updating and development of the main provisions of the conceptual apparatus within the next research project «Improvement of general and particular techniques in trasological judicial expertise» classification of trasological expertise as one of the oldest and most fundamental kinds of examinations was actualized. In fact, in this case, the content of trasological expertise as a science has been updated.

The actualized classification of trasological expertise gives grounds to:

– «Inventory» in techniques of trasological expertise, which entered into the Register of techniques of forensic examinations, technical literature, introduced in the list of recommended scientific and technical reference literature, followed by planning of teaching materials in order to eliminate «blind spots» in the scientific and methodological support of either subspecies of these examinations;

– Developing proposals to the improvement of the provisions of the regulations and methods governing the conduct trasological expertise;

– Adjustment to the training programs for forensic experts

After updating and development of the main provisions about the conceptual apparatus of methodological support, experience, actualization of trasological judicial examination, in our opinion, there is a need to improve techniques of all kinds of forensic examinations with a view to their consistent harmonization.

Improvement of methodological support will automatically lead to splash in update scientific knowledge both in general theory of judicial expertology and certain forensics.

Experience in accreditation of expert institutions in accordance with international standards of quality management systems which was acquired by the authors during their practice at the state specialized institutions of forensics, followed by membership in the ENFSI gives grounds to determine another direction to improve methodological support — exchange of information on methods (techniques, technologies) during the meetings of the ENFSI sections.

Work on accreditation at the international level gives grounds for the participation of the Kiev NIISE experts in international expert committees, particularly during international expertise in the investigation of the Malaysian Boeing crash, which took place in 2014, for recognition, for example, the results of examinations, which are conducted in the investigation of the events in Independence Square in Kiev during the Dignity Revolution in 2014 and acquired a wide international resonance.